

УДК 81'373.21 (476.7)

А. А. Босак, канд. філ. навук, дац. (БДЭУ, г. Мінск);

В. М. Босак, д-р с.-г. навук, праф. (БДТУ, г. Мінск)

НАЗВЫ АГАРОДНІНЫ Ў ГАВОРКАХ ВЕРХНЯГА НАД'ЯСЕЛЬДЗЯ

Пры вывучэнні лексічных асаблівасцей гаворак Верхняга Над'ясельдзя назвам агародніны прысвечана восем тэматычных груп: 'бульба', 'боб', 'фасоля', 'сачавіца', 'лісце цыбулі', 'лісце бульбы', 'лісце буракоў', 'шчаўе'.

Для назвы 'бульбы' ўжываюцца фанетычныя і лексічныя варыянты: *бу́льва, бу́льба; картóплі, картóфлі, картóпля, картóфель*. Найбольш пашыраным і агульнавядомым з'яўляецца слова *бу́льва*. Нарматыўная форма *бу́льба* сустракаецца спарадычна на тэрыторыі захаду, паўднёвага ўсходу і паўднёвага захаду даследуемага рэгіёна. Слова *картóплі /картóфлі/* характэрна гаворкам паўночнай часткі Верхняга Над'ясельдзя, а таксама гаворкам паўднёвага захаду рэгіёна.

Назва 'боб' ужываецца ў лексічных і фанетычных варыянтах: *боб /буб, біб/, лапшаны́, тычкóвы боб, свійскі біб*. Найбольш пашыранай з'яўляецца нарматыўная форма *боб*.

Для абазначэння 'фасолі' існуюць фанетычныя і лексічныя варыянты: *фасо́ля, квасо́ля /квасо́ль, кфасо́ля, хвасо́ля/, пасо́ля, боб /буб, біб/*. Найбольш распаўсюджанай сярод іх выступае лексема *квасо́ля /квасо́ль, кфасо́ля, хвасо́ля/*.

Для абазначэння 'сачавіцы' ўжываецца шэраг фанетычных і словаўтваральных варыянтаў: *сачаві́ца, сачэві́ца, чачаві́ца, чэчэві́ца, сачэўка, сачоўка, сачу́вка, сачы́ўка, сачі́вка*.

Для словазлучэння 'лісце цыбулі' існуюць фанетычныя, словаўтваральныя і лексічныя варыянты: *цыбу́ля, цыбуле́нне /цыбуле́ннэ/, шчыпéр /шчыпéр, шчып'э́р/, пéр'е /пéр'е/, стыбѝ^{бі}лле*.

Словазлучэнне 'лісце бульбы' існуе ў шэрагу фанетычных, словаўтваральных і лексічных варыянтаў: *булѝвэ́нне, булѝвѝ^{бі}нне, бульвавэ́нне, бульвовѝ^{бі}нне, бульвавэ́нка, бульвовэ́ніца, картафлэ́нне, картафлэ́ннэ, картофлэ́нне, картаплэ́нне, картоплэ́нне, картоплэ́ннэ, картоплі́нне, картоплі́ско*.

Для абазначэння 'лісця буракоў' ужываюцца фанетычныя, словаўтваральныя і лексічныя варыянты: *бацвэ́нне /бацві́нне, бацві́ннэ/, батвэ́нне /ботвѝ^{бі}нне, бутвѝ^{бі}нне/, бацві́нніско, батва́ /ботва́, бутва́/, бурачэ́нне /бурачэ́ннэ/, бураковэ́нне /буракавэ́нне/*.

Назва 'шчаўя' ўжываецца ў фанетычных і словаўтваральных варыянтах: *шчавѝ́й, шчавѝ́й, шчаву́х, шчав'ю́х*.